

Justyna Sadurek

KONSTANTY RADZIWIŁŁ – PATRON ZIEMI SEROCKIEJ

Książę Konstanty Mikołaj Radziwiłł herbu Trąby ur. 10 lipca 1902 w majątku Sichów k. Staszowa, zm. 14 września 1944 w Zegrzu. Syn Macieja Mikołaja oraz Róży z Potockich, ziemianin, oficer Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej, ostatni właściciel dóbr zegrzyńskich.

Radziwiłłowie pojawili się na Ziemi Serockiej w połowie XIX wieku. Dzieciństwo spędził w rodowej siedzibie w Jadwisinie k. Serocka. W 1924 r. ukończył Akademię Handlową w Antwerpii, a w 1926 r. Szkołę Podchorążych Rezerwy Kawalerii w Grudziądzu i uzyskał stopień podporucznika rezerwy kawalerii. W 1927 r. ożenił się z hrabianką Marią Żółtowską.

Konstanty Radziwiłł

Maria Radziwiłł

Ślub odbył się w majątku panny młodej w Niechanowie pod Gnieznem. Małżonkowie zamieszkali w pałacu w Jadwisinie. Mieli trzech synów: Krzysztofa (1928), Jana (1930) i Alberta (1931). Przed II wojną światową majątek Radziwiłłów obejmował ok. 1250 ha lasu oraz kilka folwarków: Jadwisin, Dosin, Izbica, Szadki.

Ślub Konstantego i Marii w 1927r.

W kampanii wrześniowej w 1939 roku Konstanty Radziwiłł pełnił funkcję obserwatora lotniczego w Samodzielnej Grupie Operacyjnej "Polesie". Jego żona razem z dziećmi zaraz po wybuchu wojny przeniosła się do Warszawy. Po upadku stolicy powrócili do pałacu w Jadwisinie, gdzie niestety, nie mogli się zatrzymać na dłużej, gdyż pałac zajęli Niemcy. Ostatecznie przez pewien czas mieszkali na obrzeżach parku w domku letniskowym pana Kiełbasińskiego. Wkrótce po powrocie do domu Konstanty został aresztowany i przetrzymywany od 6 października 1939 r. do 19 marca 1940 r. w więzieniu w Pułtusk. Księcia Radziwiłła zwolniono dzięki protekcji króla włoskiego Wiktora Emanuela III oraz staraniom Maurycego Potockiego z Jabłonny.

Gdy Konstanty Radziwiłł powrócił z więzienia, nakazano rodzinie opuścić Jadwisin. Przez zamrzniętą Narew, niewielką część dobytku, przewieziono wozami do leśniczówki rewiru

leśnego w Arciechowie. W kwietniu 1941 r. książę Konstanty wstąpił do Związku Walki Zbrojnej i należał do I Rejonu Legionowo w VII Obwodzie "Obroza" Okręgu Warszawskiego, tam przyjął pseudonim "Korab". Od 1941 r. działał także w konspiracyjnej organizacji ziemian "Uprawa" zaopatrującej AK. Na stanowisko porucznika został mianowany 19 kwietnia 1944 roku. W okresie poprzedzającym Powstanie Warszawskie brał udział w szeregu akcjach polegających głównie na sabotażu i rozbrajaniu Niemców w rejonie Jabłonna - Legionowo - Nieporęt. Kierował między innymi akcją spalania tartaku w Zegrzu Południowym, w dniu 4 maja 1944 r. oraz rozbrojenia patrolu Własowców w rejonie Rajszewa, 30 lipca 1944 r. Był dowódcą 9 kompanii III batalionu. Jego przełożonym był Bronisław Tokaj ps. "Bogdan". W domu w Arciechowie, gdzie mieszkała Maria Radziwiłłowa z dziećmi, przeprowadzono rewizję, jednak nie znaleziono poszukiwanego Konstantego Radziwiłła. W połowie sierpnia 1944 r. oddział Radziwiłła, znajdujący się w lesie niedaleko torów obok obecnego Michałowa - Reginowa, został ostrzeżony o skierowanej przeciwko niemu akcji niemieckiej i rozproszył się. Żołnierze Radziwiłła zostali jednak w większości schwytani. Kilku z nich od razu rozstrzelano w nieporęckim lesie w dniu 19 sierpnia 1944 r. Aresztowano także Księcia Radziwiłła jednak on ocalał. Przewieziono go do szkoły do Nieporętu i tam przesłuchano. Jego ciało nosiło ślady pobicia a na szyi powieszono mu tabliczkę z napisem "polski książę-polski bandyta". W dniu 14 września 1944 został zamordowany na terenie koszar w Zegrzu.

W maju 1969 r. w trakcie przebudowy strzelnicy znajdującej się na terenie koszar Oficerskiej Szkoły Łączności w Zegrzu odkryto szkielet człowieka. Szkielet, wrzucony do wąskiego dołu, był skręcony, a ręce i nogi były miał spętane drutem kolczastym. Szkielet złożono do drewnianej skrzyni i zamknięto w magazynie uzbrojenia Oficerskiej Szkoły Łączności, po czym powiadomiono Polski Czerwony Krzyż. Komisja, która przybyła do jednostki, po kilku dniach zabrała szkielet. Księżna Maria udała się do zakładu i rozpoznała męża.

Pogrzeb, w którym uczestniczyła wdowa, liczna rodzina i przyjaciele, odbył się w Serocku. Książę został pośmiertnie odznaczony Krzyżem Walecznych, Medalem Wojska Polskiego i Krzyżem Armii Krajowej, Warszawskim Krzyżem Powstańczym oraz Medalem „Za Udział w Wojnie Obronnej 1939 roku”. W 2013 roku, staraniem członków Koła nr 1 w Legionowie Światowego Związku Żołnierzy AK I Rejonu VII Obwodu Obroza Minister Obrony Narodowej swoją decyzją awansował por. Konstantego Mikołaja Radziwiłła na stopień majora.

Grób Radziwiłłów na cmentarzu w Serocku

BIBLIOGRAFIA

1. „Konstanty Radziwiłł. Bohater ziemi serockiej” – M. Pakuła, Serock 2009r.
2. „Książę Bohater” – TO I OWO Legionowo, nr 10, 1988r.